

Д. Канемана започаткували концепції альтернативних фінансів (проспектній теорії), заснованих на твердженні, що поведінка суб'єкта фінансового ринку не завжди визначається раціонально і є прогнозованою, вона залежить від суб'єктивних психологічних чинників.

Серед значної кількості нелінійних теорій поведінкових фінансів виділяють такі: когнітивні теорії, теорія прийняття рішень в умовах невизначеності та евристичних помилок, теорія шумової торгівлі, теорії детермінованого хаосу, теорії фрактальної геометрії, теорії прогнозування довгострокової поведінки ринку (теорія Д. Сорнетте та теорія великих змін на ринку), теорії ігор, теорії нейронних мереж, теорія рефлексивності.

Досить часто гіпотезі ефективного ринку протиставляється одна з гіпотез фрактальної геометрії – гіпотеза фрактального ринку (Fractal Market Hypothesis, FMH), розроблена Б. Мандельбротом, яка пропонує покласти в основу розуміння сутності фінансового ринку більш складні, аніж у теорії ефективного ринку, мультифрактальні випадкові процеси.

Проте, на нашу думку, на особливу увагу заслуговує теорія рефлексивності, запропонована одним з найвідоміших інвесторів сучасності Дж. Соросом. У її межах автор заперечує базову теорію ефективного ринку і доводить, що стан ринку залежить від упереджених очікувань і дій його учасників та обумовлюється двостороннім зв'язком між їх превалюючими перевагами і ринковою кон'юнктурою. Він передбачає можливість заміни теорією рефлексивності застарілої теорії ефективності ринку зі зміною парадигми глобальних фінансових ринків після кредитної кризи 2008 р., основну роль у якій відіграли ПФІ.

З огляду на наведені положення альтернативних теорій і сучасну фінансову кризу можна говорити, що фінансові ринки і відповідно ринки ПФІ не слід однозначно вважати ефективними ні з погляду адекватної рівню ризику оцінки активів, ні з погляду прогнозування ф'ючерсних цін та виконання інформаційної функції. Окремі положення теорії ефективності ринку виконуються в короткостроковому періоді, у довгостроковому для стабільного функціонування фінансової системи необхідне задіяння регулятивних механізмів.

Т.В. Маланчук,

ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Як свідчить світовий досвід, банківські операції з фізичними особами становлять близько третини загального обсягу всіх операцій, які проводять фінансово-кредитні установи країн із ринковою економікою.

Одним із видів банківських операцій з фізичними особами є споживче кредитування, яке допомагає прискорити реалізацію товарів широкого вжитку і побутових послуг, збільшує платоспроможний попит населення, підвищує його життєвий рівень.

Активізація кредитування населення в Україні відбувалася в умовах існування тіньових доходів у значної частини населення, застосування банками спрощених процедур оцінки платоспроможності позичальників, а це в свою чергу знижувало об'єктивність оцінки платоспроможності позичальників.

Відповідно до п. 23 ст. 1 Закону України “Про захист прав споживачів” споживчий кредит – це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції.

На даний час в Україні в умовах кризової економічної ситуації видається позик значно менше, ніж у будь-якій іншій розвинутій державі. Однією з суттєвіших проблем є оцінка справжньої платоспроможності позичальника.

Згідно з діючим законодавством кредитор не має права вимагати від споживача відомостей, які не стосуються визначення його платоспроможності та не є необхідними для надання споживчого кредиту. При цьому не є порушенням повідомлення кредитором відомостей про споживача Бюро кредитних історій, яке займається збиранням, обробленням, зберіганням, захистом і використанням інформації відповідно до законодавства про формування і ведення кредитних історій.

У червні 2010 р. було прийнято Закон України “Про захист персональних даних”, котрий наберечинності з 1 січня 2011 р. Прийняття вказаного нормативного акта може бути корисним для банківських боржників, а от власників баз даних може загнати в глухий кут.

В Асоціації українських банків заявляють, що реалізація положень цього закону призведе до ситуації, коли кредитор не зможе захистити свої права через небажання боржника надати згоду на обробку персональних даних, а в крайньому випадку – його вимоги про їх знищення. У сфері банківської діяльності така політика може спровокувати неможливість повернення заборгованості після знищення персональних даних і масова відмова від погашення кредитів навіть тих боржників, які спроможні їх повернути.

Хоча фінансисти переконані, що за умови співпраці банків з бюро кредитних історій проблем виникати не буде. Адже відповідно до Закону України “Про організацію формування та обігу кредитних історій” банки і зараз зобов'язані отримувати дозвіл суб'єкта кредитної історії на передачу інформації про нього в бюро та видачу такої інформації третім особам.

Однак для колекторів набрання чинності цим документом дійсно може створити проблеми. Складна бюрократична процедура передачі баз даних може суттєво знизити ефективність роботи з проблемними боргами, які надходять до колекторів. Тому, на нашу думку, виникає необхідність у прийнятті ряду підзаконних нормативних актів, в яких були б чітко прописані вимоги до приватних компаній, які займаються обробкою та зберіганням персональних даних.

С.Б. Манжос, доц., В.А. Шишка, магістр,
*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Довгострокове кредитування під заставу нерухомості є одним із ефективних способів спрямування потужних інвестиційних потоків у найперспективніші сектори економіки. Зокрема, іпотечне кредитування стимулює розвиток будівельної індустрії, промисловості, аграрного виробництва тощо.

У докризовий період іпотечне кредитування в Україні бурхливо розвивалося, але в 2008-2009 роках банківська система України пережила гостру кризу. У 2010 році намітилися деякі позитивні тенденції в іпотечному кредитуванні. Так, уже наприкінці березня 2010 року 19 банків відновили іпотечне кредитування, а на 01.09.2010 їх кількість збільшилася до 24. На сьогодні комерційні банки здійснюють кредитування як первинної, так і вторинної нерухомості. Однак головною умовою здійснення кредитування первинної нерухомості є наявність у володінні позичальника вторинної нерухомості.

Позитивною тенденцією є зменшення середньої відсоткової ставки за іпотечними кредитами з 26 до 22 %. Однак терміни кредитування стали більшими. Мінімальний термін банківського кредиту в більшості випадків так і залишився на рівні 3-5 років, а от максимум тепер становить не 30 років, як навесні, а 25 (на первинну нерухомість). Більша частина банків (БМ Банк, Даніель, Індекс-Банк, Київська Русь, Кредитпромбанк, Кредобанк, Морський транспортний банк, Ощадбанк України, Піреус Банк МКБ, Укрсоцбанк, Фольксбанк, Форум, Універсал Банк) надають іпотечні кредити в середньому на 15-20 років. Як і раніше, банки вимагають від позичальника внести не менше 40-50 % ціни квартири. Менший первинний внесок (25-35 %) потрібно зробити при отриманні кредиту на первинну нерухомість.

Дослідження особливостей функціонування організаційно-економічного механізму іпотечного кредитування в умовах кризи дозволило